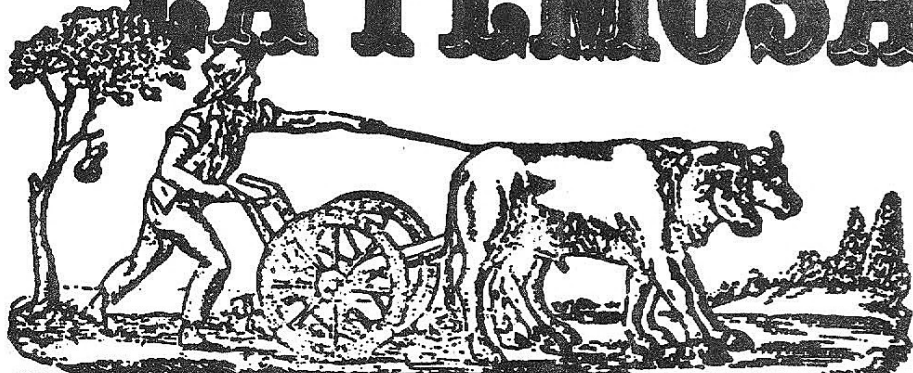

LA FEMOSA

MAIG-JUNY

ARTESA DE LLEIDA

1985

VI SETMANA CULTURAL

AMB SETMANES CULTURALS COM AQUESTA, SEGUR QUE BEN AVIAT ARRIBAREM AL NEOLITIC.

PORTIC

000000000000000000000000C0

El dia 23 d'Abril, festivitat de Sant Jordi, a les Rambles de Barcelona van succeir fets tan lamentables que, hom pensava que ens trobàvem situats, altre cop, en plena dictadura franquista; la policia antiesvalots l'emprenia a garrotades contra pacífiques dones (un centenar, segons diuen) que es manifestaven pel dret a l'abortament. Al mateix lloc es concetraven membres de la Crida en Defença de la Terra, per a protestar per les detencions, el dia abans, d'uns joves a l'estació de Sants, que portaven a terme una campanya per la catalanització de la REMFE. No hi feia res que aquesta gent fessin les seves reivindicacions pacíficament ja que hi ha gent (la policia o els que els amanen, en aquest cas) no entenen aquest dret nostre, i de tots els ciutadans de l'Estat, de tenir uns "altres criteris". Havien de carregar a cops de porra i trets de pilotes de goma contra aquests manifestants i contra tots els astorats vianants que en aquells moments es trobaven a les Rambles... Lamentable

Pensem que, en el fons, tot això és un problema de cultura, i no ens volem referir a cultura castellana o catalana sinó a un nivell cultural, a aptitud d'entendre i a per un mateix les coses. No pot haver-hi diàleg si hi ha

incapacitada per a entendre el significat de les paraules, el significat de les reivindicacions o el dret a discrepar de lleis o mesures oficials...

Pensant en tot això hem arribat a la nostra sisena Setmana Cultural, i ens hem adonat que la cultura no atreu la gent, que no importa. I això ens cou fins de l'ànima.

Segurament que encara plana damunt nostre la foscor immensa de quaranta anys de tenebres (massa coses ens ho recorden) i que els intents de fer cultura des de la base trigaran anys i panys a germinar i a créixer com arbres ufanosos. Si vam començar en uns temps molt més difícil, no ens desanimarem ara que el sol llueix, si bé, certament, no tan clar com voldríem.

LA FEMOSA

• • REVISTA DE INFORMCIÓ LOCAL • •
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPOSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N. 64 MAIG-JUNY 1985

INDEX

PÒRTIC	1
I LA SETMANA CULTURAL ?	4
CLOENDA DE LA Vª SETMANA CULTURAL	7
QUÈ ES AIXÒ DE LA CULTURA ?	9
NO MATARAS	11
CÀNTIC A L'AMISTAT	14
VIVIM LES EMOCIONS ?	15
POESIA (CERCANT)	17
CARTA A UN EUROPEU VENÇUT	18
FULLS D'HISTÒRIA (L'Església Vella d'Artesa)	22
CONEGUEM LA NOSTRA FAUNA (els estornells)	25
MARIÀ MANENT (Premi d'Honor de les Lleitres Catalanes)	28
LA CRISI DEL C. F. ARTESA	34
HISTÒRIA D'UNA EFECCIÓ (5)	35
MOTS ENCREUATS	38
HUMOR . . . a les pàgines	6, 21 i 40

Els articles i opinions que apareixen a les planes de la FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT

I LA SETMANA CULTURAL?

Com cada any hem esperat la Setmana Cultural, enguany la VI^a ja, però hem de confessar que aquesta vegada hem quedat del tot decebutos. Això no és una setmana cultural, i ho diem d'entrada.

Tenim el programa a les mans i fa pena. Per què no se'n deia "Setmana de l'esport"? Fem-li un repàs:

Dia 10, divendres, conferència: "Assessorament Fiscal al sector Agrari". A qui anava encaminada aquesta conferència? D'entrada ja es notava que no era atraent per a la immensa majoria de gent i sobretot per a nens i dones que tradicionalment no es cuiden d'aquestes coses. Diuen que el saber no ocupa lloc i tot és cultura, és clar, però això per la Setmana Cultural?.

Dia 11, dissabte. Dematí: Futbol Sala aleví. Basquet infantil femení. Futbol Sala infantil. Tarda: "L'espia Dimonis", titelles per a la canalla que va estar força interessant; val la pena de fer coses pels petits. Nit: Taula rodona amb aquest tema: "El Mercat Comú i l'Agricultura Catalana", deixant de part la gent que estava anunciada i no va venir i la gent que va venir i no estava anunciada, creiem

que va estar ben positiva. Però per què fer-la el dissabte on hi hauria anat millor fer cinema, teatre, cançó o coses semblants?.

Dia 12, diumenge. Matí: Futbol Aleví. Futbol Jovenil. Campionat, provincial jovenil, de Tennis Taula. Tarda: Partit d'handbol. Dansa Jazz per nenes d'Artesa. Cinema, "L'Home Elefant". Res de nou, més o menys com cada diumenge.

Dia 13, dilluns: Conferència; "L'Església Poble de Déu" Joan Enric Jarque, director de "Catalunya Cristiana" va estar, enguany l'encarregat de fer la conferència de cada any i que també com cada any s'hauria hagut de titular "Com Justificar l'Església Catòlica?". Totalment lamentable que en aquestes altures encara s'hagi de parlar amb tants de tabús de l'església Catòlica, i tan bo que seria que d'una vegada per totes, es parlés clar. Es què es creuen aquests conferencians que els catòlics d'Artesa som dòcils de naturalesa i no tenim criteris propis?. Com a creients, quina por ens ha de fer la veritat davant els criteris encarcarats del Vaticà?.

Dia 14, dimarts: recital de poesia musicada del poeta Miquel Martí i Pol, per gent del nostre poble que, evidentment, es podia fer qualsevol altre dia de l'any.

Dia 15, dimecres, festivitat de Sant Isidre: Al migdia cassola popular (l'acte més massivament concorregut d'aquesta Setmana Cultural) no cal dir res. Tarda: Festival de Cloenda de la Setmana Cultural: Recital amb guitarres feta pels petits (quina guitarra hem comprat). Recital de guitarra, fora de programa per l'Eva Drudis i una altra noia que

va estar molt bé. A continuació veterans afeccionats d'Artesa van representar l'obra de teatre (un sàinet): "L'Hostal de l'arengada", no hi tenim res a dir a aquesta representació, però, repetim el que ja hem dit més amunt: podia fer-se en qualsevol altre dia de l'any.

Per a nosaltres, aquesta Setmana Cultural, ha estat una setmana familiar i esportiva. Una setmana que fa l'efecte que s'ha muntat per a justificar que també enguany es fa la Setmana Cultural. I senyors, creiem que no cal justificar-se o es fa ben feta, intentant fer coses que resultin positives (una taula rodona sobre el que hauria d'estar una setmana cultural no hi fora de més) o no cal fer-la. Aquesta si més no, és la nostra opinió, i pensem (com en la conferència "L'Església Poble de Déu") o som crítics o quedem-nos a casa.

Ramon i Josep

#####

Us en podeu riure, però, apartir d'ara, sense futbol, d'alguna o altra ens haurem de desfogar.

HUMOR

F

CLOENDA DE LA VI^a SETMANA CULTURAL

Com a cloenda de la VI^a SETMANA CULTURAL, vam poder gaudir d'un "festival" dividit en dues parts ben diferenciades:

A la primera part van actuar tota una colla de nens i nenes d'Artesa que aprenen a tocar la guitarra o algun altre instrument musical. Es bo d'adonar-se que si la cosa va d'aquesta manera, d'aquí a pocs anys, tindrem un bon planter de joves amb uns coneixements de solfeig bàsics per a poder tenir l'esperança que vindran a cobrir aquest buit (mancaça) tan lamentable, de cultura musical al nostre poble.

Després d'aquests nens i nenes instrumentistes, sortí un estol d'altres xiquets i xiquetes que, s'han aplegat en una coral, i ens oferiren una mostra de les seves cançons. Donava goig de veure tanta canalla cantant amb tota la il·lusió del món unes quantes cançons infantils. Tot plegat, aquesta primera part (deixem a part el petit concert de guitarra fet per l'Eva i la seva amiga que no tenia res a veure amb els seus alumnes) va estar un acte d'allò més simpàtic.

La segona part consistia amb la representació escènica del sàinet "L'HOSTAL DE L'ARENGADA". Tant el director, Síndre Olomí, com els actors, Ramon Badia, Josep R. Gallart i Gabriel Garròs ja havien treballat en aquesta obreta feia uns deu anys, i per aquesta coincidència era esperada amb una certa expectació. També hi van actuar en Josep R. Bonet.

actor prou conegut de tots nosaltres i la noia Immaculada Olomí que debutava sobre les taules, i cal dir que amb força encert.

No és la meua intenció, ara i ací, de comentar d'una manera més o menys crítica les actuacions d'aquest festival de cloenda. Només vull dir que per a mi va estar un encert fer aquesta cloenda de la Setmana Cultural únicament amb gent del nostre poble. Penso que la cultura també s'ha de valer d'aquests estímuls d'oferir a la gent el que hom sap fer. A la actuació de tots els nens i nenes té, per amí, aquest sentit s'estimular als altres nens i ensems sentir una complaença personal. En quant a la representació escènica (encara que l'obra triada fons tan mediocre) té la part positiva d'estimular els actors a no quedar-se a casa i a més a més de poder fer néixer aquesta afecció als joves.

Tot plegat al marge del que ja he dit, fer un festival d'aquesta mena té, encara, un altre vessant del tot positiu; és el fet d'engrescar la gent (tota la gent) a sortir de casa per a fer caliu i animar, amb la seva presència, tardes com aquesta del 15 de Maig.

Això és, si més no, tal com jo vaig veure la Cloenda de la sisena Setmana Cultural.

A. C.

QUÈ ÉS AIXÒ DE LA

CULTURA?

Hi ha una frase popular que diu: "Ja pots xilar si el ruc no vol veure", i és precisament en aquesta frase que pensava quan sortia de les conferències programades dins de la nostra sisena Setmana Cultural. I em preguntava: Es que val la pena entossudir-se a seguir trencant-se la closca per a fer prosperar la cultura al nostre poble?. Obviament que aquesta pregunta és imbecil, ja que si no fos per aquesta tussuderia encara seriem als llims de la cultura, però és decepcionat constatar la poquíssima participació de la gent als actes organitzats:

A la conferència del primer dia "Assessorament Fiscal al Sector Agrari", no van arribar a ser 30 persones. A la taula rodona del dissabte dia 11 sobre el tema "El Mercat Comú i l'Agricultura Catalana" (al meu gust l'acte més positiu d'aquesta Setmana) érem unes 80 persones, però gairebé la meitat eren forasteres. I a la tercera conferència (dilluns dia 13) amb el títol "L'Església Poble de Déu" (sembla que el títol hauria hagut de ser: "manera de poder justificar l'Església Catòlica d'avui") no vam arribar ni als 50 oients tot i que les conferències que organitza el Consell Parroquial sempre solen ésser les que atreuen més gent. En canvi, ai l'as!, a la cassola de l'últim dia es notava una animació sorprenent.

Quina remalafida cosa és això de la cultura que atrau a tan poquíssima gent?.

Si d'entrada poden acceptar que Artesa no és un poble tancat, ni analfabet ni miserable, hauríem d'acceptar, també que alguna cosa falla, ja sigui que l'organització de la Setmana Cultural no té prou empenta per a preparar res amb cara i ulls per atreure a la gent o que, aquesta gent "passen" olímpicament de tota aquella cultura que no se'ls trameta a través del televisor. Potser cal fer una anàlisi desapaixonada i crítica de cadascun de nosaltres per a poder trobar el jaç d'aquesta bestiola de la nostra indiferència a tota manifestació cultural.

Segurament que tot això no és un mal específic del nostre poble, encara que, en aquest cas, és el nostre poble allò que ens preocupa.

Potser cal trobar camins nous. Potser cal fer dissabte d'aquest tipus d'estructura de setmanes culturals i començar de nou amb uns altres criteris. No ho sabria dir, però, penso que dins d'un món tan mecanitzar i tecnificat com el nostre, hi ha d'haver, també, un lloc per a la cultura de l'esperit. Si la gent no se sent motivada per una cosa, cal buscar-ne una altra amb aquell criteri de "si la muntanya no ve a nosaltres nosaltres anirem a la muntanya" i sense escatimar-ne esforços ni diners.

La cultura ha creat la tècnica. Ara nosaltres hem de treballar perquè la tècnica no faci de les persones màquines deshumanitzades. Jo no crec, no ho puc creure, amb allò de "ja pots xiular si el ruc no vol veure". Hi ha d'haver alguna solució que cal trobar aviat.

* * *
NO MATARAS * * *
000000000000000000000000000000000000

Quina paraula més grandiosa i que tenim l'obligació de conèixer amb tota la seva intensitat. No obstant sols ens recordem d'ella quan escoltem pel el transitor o la tele que s'ha fet un assassinat, al País Vasc. Això és reprobable; però també en son d'altres d'assassinats que "immersos" en aquests món de presses, de consum, d'egoisme, d'hiprocesia, etc., en el qual estem implicats, cada jorn i sense voler adonar-nos-en, passen desapercebuts, però a la fi també són assassinats.

Accepto que cal matar, com també accepto que cal morir, però el fet de matar porta moltes conseqüències de les quals cal responsabilitzar-nos amb la seva i característica dimensió. Jo, o d'altres per mi han matat, i continuen matant plantes, animals, persones.

Avui desgraciadament per sobreviure estem desgenerant, i ho fem per a portar una vida (que ens han pintat refinada) però que només està carregada d'absurdes necessitats de continuat consum de luxe.

Hi ha qui tanca les portes de la seva empresa, perquè avui no guanya tants milions com ahir, i deixa al carrer ics obrers sense treball, està indubtablement matant.

Els mateixos treballadors dels països més desenvolupats

per viure ells, fabriquen armes que es venen a d'altres països empobrits, perquè es matin els uns als altres; estan contribuint als assassinats.

Una nena bonica que passeja la seva "innocència" pels millors llocs de Barcelona, mata la nena lletja que passeja la seva misèria pel carrer de les Tapies.

Quan dediquem al nostres fills un excés de la nostra economia, estem matant d'allò necessari a d'altres fills menys afortunats.

Tots diem que és una ximpleria no matar vaques, quan infinitat de persones es moren de fam. Però també és una ximpleria matar vaques a discreció per alimentar unes persones que es moren de gana per culpa d'altres.

Les fàbriques amb els seus residus cada dia estan matant la fauna i la flora dels rius i dels mars, i amb els seus fums l'atmosfera que ens envolta.

Tu i jo pagès, perquè les pomes i les peres siguin més presentables i més rentables estem matant diàriament formen-tan un desequilibri impressionant a la natura.

Que molts catalanistes, que no troben bé que es digui: "ha hecho un buen pase"; tanmateix posen la paraula "Pressing", que per a mi també és una altra manera de matar una llengua.

Quasi es pot dir aquella frase bíblica "el que sigui innocent, que llanci la primera pedra".

I per acabar, ja que és un tema molt llarg per discutir i reflexionar, vull exposar una altra manera de matar i que per a mi té més anys de condemna.

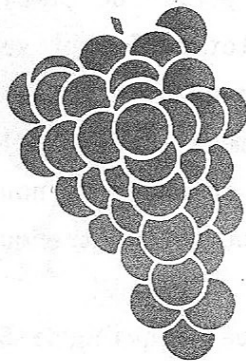
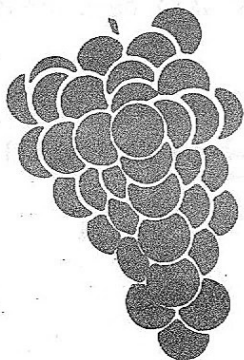
El segon divendres amb el programa televisiu de "Como Pedro por su casa", el gran actor Pedro Ruíz va escenificar ¿què és la felicitat?

A l'escena aparegué un matrimoni que menjava tranquil·lament un parell d'ous ferrats amb gana, amb gust i cara de felicitat. Però en engegar la televisió, el programa explicava que la felicitat consistia a tenir un "yate", regalar pel sant a la dona un collar de pedres precioses, sopar en un restaurant de 5 estels, torrar-se la pell a les platges de Miami i ajaçar-se i fer l'amor en un matalàs d'aigua.

Aquell matrimoni senzill i feliç es mirà l'un a l'altre i es preguntà ¿hem estat mai feliços?.

DITA: la propaganda consumista de cada dia, esta fent milers d'assassinats en matar la il·lusió de persones senzilles, que vivien feliços menjant un parell d'ous ferrats amb una amanida de tomata i ceba, després de qualsevol dia de treball.

Jomaes

CÀNTIC A L'AMISTAT

Amic:

Necessito sentir una veu amiga.

Que ès igual que estigui "Xiflada"!

Sóc sempre tan sensata!

Mai no faig aquestes coses i ara ho faig perquè vull, perquè amb tu em ve molt de gust, perquè no penges etiquetes, perquè tu no tens cap necessitat ni jo tampoc,. No busquem res.

Perquè ets un punt i a part en els meus problemes, una mena d'oasi en el qual em puc permetre l'inhibirme sense més sense pensar.

Necessito parlar, sense que vulguin interpretar-ho ni utilitzar-ho ni que tingui conseqüències.

Tu pots pensar que sóc una nena i altres coses, perquè amb tu, puc descansar i simplement estar-hi bé, punt, sense més. No hi ha perill de complicacions estranyes.

Malgrat tot però, pot ser que alguna vegada passi quelcom en tant en quant hi hagi una implicació dels meus problemes en la meva actitud i llavors...

Potser a començar de nou,

Potser que tot es trenqui com una copa de fràgill cristall,

Potser que: benvinguda SOLITUD.

VENUS

VIVIM LES EMOCION?

Quantes emocions al llarg del dia puc arribar a sentir, fins on m'enriquieren, fins on em poden destruir?.

S'han inventar potser els condicionaments morals, polítics, socials... per castrar les emocions amb què estem dotats per sentir?.

Què és la sensatesa?.

Covardia?, Ignorància?, Dependència?, Complexes?, Projeccions estranyes?.

Són bojos els que prescindeixen de la sensatesa "vox populi"?. Són irresponsables els que volen conèixer les seves inquietuds i valors fins a descobrir les pròpies limitacions i a partir d'aquí donar allò que autènticament tenen o poden?.

Són egoistes per voler estimar-se una mica a ells mateixos i poder alhora estimar més fort els altres?.

Són durs per tenir la valentia de dir la veritat?.

Són bruts per trobar sempre justificacions als actes que volen?.

Són ignorants per no saber gaudir d'allò que fan, prescindint que "ho trobin bé o no, ells"?.

Estan acomplexats i es disfressen com a pseudo-intellectuals?.

Com, però, els poetes han pogut escriure, els herois morir, els musics compondre, els pintors plasmar coses tan grans i sublimes.

Potser que simplement haguin prescindit dels lligams castradors i poc enriquidors amb què disvirtuem la nostra condició d'ésser VIUS. Estimant això sí amb la força amb que es dóna allò gran i sublim: L'EMOCIÓ.

Quantes vegades, com el poeta, el pintor i el músic hem bibrat en conèixer algú, quantes vegades hem amagat, avergonyits, l'emoció en descobrir que algú ens agrada que ens miri, ens parli, ens acariciï.

Quantes vegades l'emoció traeix el nostre comportament i el fa deliciosament adolescent.

Quanta covardia amaga la sensatesa de viure "com cal".

Com deia algú:

"Alguns tenen por de viatjar en vaixell per temor a negar-se i pot ser que es morin sense saber del plaer de sentir-se acaronat per les onades de la mar".

VENUS

POESIA

CERCANT

Cada cop, amb més profunditat
manca el símbol de vida.

Unes croïsses tancades amb
les nostres, perles.

El gel, cobreix a poc a poc
el plor,
de les foscors dels hiverns.

La pinzellada suau
per fer camí.

Què més dóna la vida
si morta.

Més enllà dels vostres ulls
miraré.

Retrobaré, l'ànima que vaga
prop de Vós.

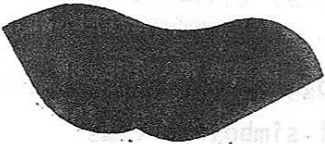
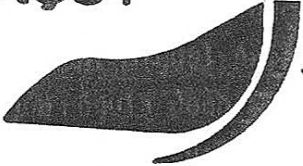
Seduint amb llenguatges estranys,
les meves ungles.

Hem sortit a buscar-vos
aquesta nit.

Angels Prim i Sanís

A UN REVOLUCIONARI EUROPEU VENÇUT

Deixeu-me titular aquest article igual que un bell poema de l'immens Walt Whitman.

Juan José López de Viñaspe, ho portava la premsa, era un dels personatges més populars i inquietants del Bilbao contemporani. Se suïcidà el dia 12 de març llançant-se al buit des d'un pont.

Portava ja cinc anys de contínua i silenciosa protesta contra tot, mitjançant discursos als vianants i amb l'ajut de cartells, pegatines i el seu inseparable paraigua que sempre desplegava fes fred o calor.

La seva queixa es féu cada vegada més popular i universal contra l'E.T.A., contra la burgesia, contra l'OTAN, contra l'armamentisme dels blocs, sempre amb reflexions plenes de sentit i humanitat.

Morí a l'acte. Tenia 62 anys.

No, no vull veure el teu cos flotant entre les aigües de la derrota, ni l'escampall i trencadissa de les teves pancartes contestatàries. No et vull veure mort Juan. Perquè jo també, de vegades m'he posat en el punt més alt del pont dels fracassos, del desencís i la desesperança i amb

les meves pancartes de protesta, les idees i les accions, els llibres, els poemes, els amors perduts, i tot allò que m'ha fet creure cenyit al coll, he volgut precipitar-me cap a l'abisme, perquè no hi veia sortida, ni remei, perquè veia inútil i estèril la meva existència.

De vegades resulta com si la intolerància, la deslleialtat, la injustícia, la presó, el fanatisme, la guerra, la violència, el desamor, la insolidaritat, la mentida, la desigualtat, la insensibilitat, la traïció, el poder indiscriminant, guanyessin la partida. Llavors és necessari estintolar-se més que mai en allò que hom creu, desempolsar els cartells de protesta i preparar-se per a la insurrecció dels rebels intrèpids. La causa per la qual creiem espera latent. La llibertat espera encara milions de gests i noves accions, de fracassos i desesperances. Però també d'alegries, d'amor, d'il·lusions compartides, lleialtats, del foc amical, d'esperances.

Cal aixecar-se de la cendra com "Au Fenix, ressorgir amb renovada força i intensa vitalitat. La llibertat espera encara en el seu lloc, pacient i bella tal que un dia pugui ésser repartida per tots i entre tots.

Perquè estic segur, malgrat tu no ho creguis, que hi haurà un dia en què la dignitat de la persona serà la màxima i no hi haurà distinció de classes. Hom podrà ésser ell mateix sense córrer cap tipus de perill. I el desenvolupament de les potencialitats de cadascú seran l'evolució lògica de la història. Res no serà més important que la persona.

La vida serà créixer en tots els sentits, córrer nusos

a la vista de tothom sense vergonya i estimar, estimar la llum, el plaer que es desprèn en el contacte d'un altre cos, la tendresa en la mirada d'uns ulls amants, el frescor de les coses senzilles i ben fetes, el bategar intens de la natura, el coneixement exacte i constructiu, l'alegria del gest conjunt i compartit, la comprensió, la flexibilitat, la tolerància, la solidaritat i l'existència comunitària.

Llavors seran rebutjats per fi, tots els adjectius per anomenar l'humà, i aquest se'l coneixerà només pel seu nom i tots seran iguals i lliures en la seva heterogeneïtat, L'opressió serà només un amarg record bandejat per tots i seran embantats tots aquells, combatents que contribuïren a que es desterrés per a sempre la injustícia.

Segurament jo no ho veuré, però vull apurar tot el que resta en la meva copa, aferrar-me al que queda de camí per tal de VIURE intens el temps que falta tot aportant amb la força dels meus braços l'acció que pertoca a les meves possibilitats per tal que la història s'encamini cal a pa primera aluda, eterna on què la persona serà finalment LLIURE.

Ara, però, llibertat vol dir LLUITA, lluita contra tot allò que detura el que per si hauria d'ésser el procés natural de la història. Es a dir el progués i creixament de la persona, de la seva personalitat, de la de cadascú, sense cap tipus de travets.

Es per això, és per tot això pel que he comprés, que només en la LLUITA puc trobar la PAU.

No puc per menys que acabar aquestes ratlles amb els darrers versos de que titula aquest article.

No sé per a què serveixo jo mateix,
ni sé per a què serveix qualsevol cosa.
Però intentaré asíduament descobrir-ho també en el fracàs
en la derrota, en la pobresa, en la incomprensió, en l'em-
presonament doncs també aquestes coses són grans
Hem cregut que la victòria és gran?
Si, ho és però ara sembla, massa tard, que la
derrota és gran.
I que la mort i la consternació són grans.

Walt Whitman.

Adéu Juan José López de Viñaspre.

F. G. F.

POSSIBLES COSEQUÈNCIES DE LA
MANCA DE FUTBOL A ARTESA

HUMOR

Des de que no puc "parlar" i "acariciar"
els àrbitres
m'he de divertir d'aquesta manera.

FULLS D'HISTÒRIA

L'ESGLÉSIA VELLA D'ARTESA

Des de sempre hem mantingut la hipòtesis (sospito que acertada) que l'església anterior a l'actual, de la qual se n'ha perdut tant el rastre com el record, estava ubicada en algun indret dels carrers del Fossar Vell o de la Treversera del Fossar Vell.

Encara es conserva en la memòria dels artesencs més vells que en aquest lloc hi havia el cementiri parroquial, que deixà d'utilitzar-se quan entrà en funcionament el nou. Com sigui, que és una constant que es repeteix el que en època medieval els cementiris se situaven al voltant de les esglésies, pensem que aquesta, per força, havia d'estar emplaçada en aquest sector del poble, sector que juntament amb el del Castell fou el que es poblà primer.

L'església de que parlem, segurament, és bastí pocs anys després de la reconquesta d'aquestes terres per Ramon Berenguer IV, la qual podem situar en la mateixa data de la reconquesta de Lleida (1149). L'hem exposat repetides vegades, en aquestes mateixes pàgines, que la nostra vila tingué, com reafirma la documentació, un fort impuls repoblador durant la segona meitat del segle XII i principis del XIII. Es per això que creiem que l'església s'edificà durant la segona meitat del segle XII i que seria d'estil romànic, desconeixen en aquest moment la particularitat arquitectònica

d'aquest edifici.

Als Llibres de Visites de l'Arxiu de la Catedral de Lleida trobem algunes dades que ens il·lustren aspectes parcials d'aquesta església. Així per la visita que el 1541 féu a Artesa el bisbe Jaume de Conchillas sabem que estava sota l'advocació de Sant Miquel Arcàngel, essent en aquell moment rector de la parròquia Joan Escler Gabet, per absència d'en Bernat Gasias, titular de la parròquia. A més de l'altar major tenia tres altars més dedicats el primer a la Beata Maria, el segon a les Relíquies i el tercer a Sant Antoni. Aquest altar tenia un benefici instituit pel venerable Miquel Trinquell d'Artesa, en favor d'en Mateu Trinquell, pel qual devia celebrar en aquest altar cent misses cada any.

Per aquesta mateixa visita sabem que l'església tenia cor i que estava en perfecte estat, el que no estava en tan bon estat era el cementiri, que tenia les parets bastant enrunades i en general estava molt descarat, manant, el bisbe batlle i jurats que el fecin arranjar.

Per la visita del 14 de març del 1639, feta pel bisbe Bernardo Caballero de Paredes, sabem que l'església continuava sota l'advocació de Sant Miquel Arcàngel, i que n'era el rector Pere Roda. A més de l'altar major, continuava havent-hi tres altars més alguns dels quals havia canviat d'advocació. El primer estava dedicat a la Beata Maria del Rosari, el segon a Santa Anna i el tercer al Sant Crucifici. Per a aquest darrer estava fundada una confraria i un benefici sota l'advocació de Sant Antoni, el qual estava destinat al prevere N. Copons, aquest benefici era de 10 lliures, per 40 misses que s'havien de celebrar en aquest altar.

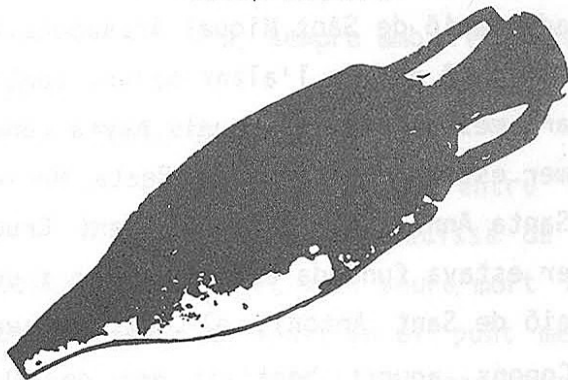
També en aquesta visita s'esmenta que Artesa tenia 34 veïns i 90 persones de comunió.

En la visita del 26 de març del 1715 feta pel bisbe Olaso, hi trobem algunes novetats, com la que l'altar major estava sota l'advocació de l'Assumpció de N^a Senyora i tenia altars dedicats al Sant Crist, a Sant Isidre, a la Verge del Rosari i a Sant Francesc Xavier, en aquests dos darrers hi havia les confraries del Rosari i de Sant Francesc Xavier. Era el rector de la parròquia Pere Ruia. També segons aquesta visita el poble estava compost de 18 cases i hi havia 80 persones de comunió.

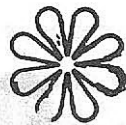
També s'esmenta que el rector tenia la meitat de la primícia que s pagava en tot el terme, a més de la renda de l'església que era de 100 lliures cada fi d'any.

Crec que aquests documents de visites dels bisbes ens aporten una mica de llum per al coneixament, encara que sigui d'alguns aspectes parcials, d'aquesta església.

Josep Gallart

CONEGUEM

LA NOSTRA FAUNA

ELS ESTORNELLS

Els estornells, sempre, havien estat uns moixons hivernants que arribaven al país a finals d'Octubre. S'aplegaven en grans estols i causaven grans estralls a la collita d'olives. A vegades hi havia plantes d'olivers que quedaven netes d'olives després que una d'aquestes grans volades hi havia pasturat a pleret. D'anrubi eren els olivers del rec els més perjudicats degut, potser, que l'oliva és més dolça, després anaven pujant cap a les terres de secà. Quan al nostre poble l'oliva era una de les collites principals, la gent començava a collir pels trossos del rec i quan acabaven començaven les del secà. Era freqüent, quan hi havia alguna planta d'olivers ben carregada, que els seus propietaris la vigilessin fins i tot els diumenges, durant les hores de dia, per la por dels estornells. cap als tards, quan els estornells ja anaven cap al joquer, se'n veia passar, per sobre el poble, unes volades impressionants, veritables núvols que tapaven el sol.

Ultimament, potser perquè en aquesta zona el cultiu de l'oliver ha minvat molt o potser per la cacera indiscriminada feta amb grans xarxes als seus dormitoris de la Clamor Salada, ara no se'n veu ni d'un bon tros tants.

Ha passat, però, fa només una quinzena d'anys, que algunes parelles d'aquestes temudes aus s'han quedat a les

nostres comarques a criar a l'estiu i amb tants bons resultats que ara ja són uns dels ocells més característics de les teulades dels nostres pobles. Segons sembla, l'estornell és un moixó que està en expansió a tot el món i ha fet tan ràpidament que deixa desconcertats tots els ornitòlegs que els estudien.

Encara que en tot el món se'n coneixen una colla d'espècies, als Països Catalans els més freqüents són el Negre, el Vulgar i molt accidentalment el Rosat. Tant el Negre com el Vulgar crien al nostre poble des dels anys setanta.

L'ESTORNELL NEGRE

FITXA TECNICA: (*Sturnus unicolor*, família dels esturnids) ocell de l'ordre dels passeriformes.

DESCRIPCIÓ: Medeix uns 22 cm. i manté tot l'any el seu plomatge negre uniforme.

Al nostre poble fa de dues a tres postes per any; comença a pondre a primers d'Abril de tal manera que a mig Maig les cries ja són voladores.

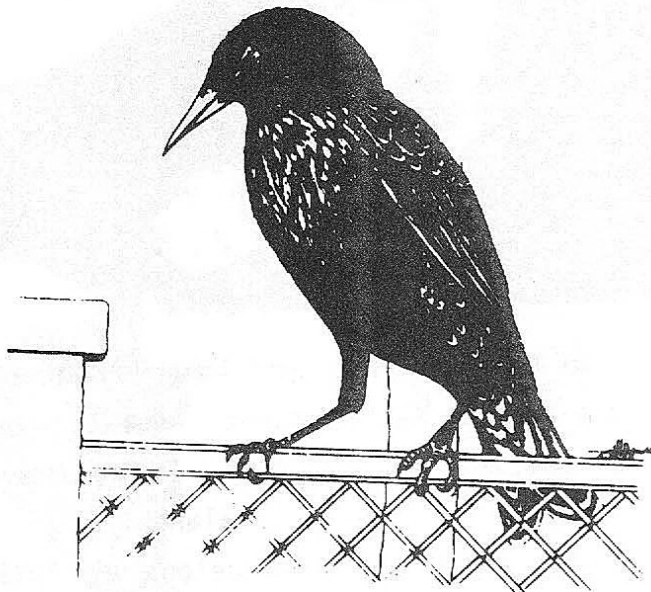
L'ESTORNELL VULGAR

FITXA TECNICA: (*Sturnus vulgaris*, família dels esturnids) au de l'ordre dels passeriformes.

DISCRIPCIO: Medeix uns 22 cm. i té el plomatge negre amb reflexos verdosos i picotejats de blanc.

L'estornell Vulgar fa, com el negre, de dues a tres postes per any, amb una mitjana de sis ous per posta. Són, però, més primerencs en la posta que els seus companys Negres, ja que les seves cries ja surten del niu a finals d'Abril.

Tots els estornells que crien ací, no acostumen a emigrar, tot i que als hiverns continuen arribant del Nord d'Europa estols d'estornells migradors.

Marià Manent, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

El passar 20 de Maig va estar proclamat Premi d'Honor de les Lletres Catalanes en Marià Manent. Aquest premi que s'atorgà per primera vegada a l'any 1969, és considerat el màxim guardó cultural de les lletres catalanes.

Marià Manent que va néixer a Barcelona el 1898 s'ha destacat, al camp de les lletres catalanes, com a poeta, tra-

ductor i crític. Com a traductor (a més a més de diversos volums de poesia anglesa i nordamericana) ha passat al català l'obra d'un bon nombre de poetes xinesos de diferents dinasties. Per a preparar-nos a la seva sensibilitat com a poeta i traductor, publiquem uns quans poemes d'autors xinesos: (*)

DINASTIA XIN

(265-419)

QUAN EL VENT...

(Anònim. Vers el 324)

QUAN el vent t'infla els dos vestits de seda
sembla una deessa enmig dels núvols.

Les flors de l'esbarzer, quan passes, beuen
el teu perfum. I aquests lilàs que portes,
collits per tu, tremolen d'alegria.

Uns anells d'or els teus turmells cencyeixen
i et brilla amb pedres blaves la cintura.
Al cabell portes un ocell de jade
que hi ha fet niu. Tens a la galta roses
que el collaret de perles emmiralla.

Si em mires, veig el riu Iuen que passa.
Si em parles, sento clarament la música
del vent del meu país a la pineda.

Quan, al capvespre, un cavaller et trobava,
es pensà que era l'alba i amb mà dura
parà el cavall. Si un mendicant s'acosta
pel teu camí, la seva fam oblida.

ES CREMA LA MEVA CASETA

Tao Iuan-ming (372-427)

EN cabana, amb el sostre de palla, jo vivia;
no sentint carruatges sempre estava content.
Però a mitjan estiu, sense pensar-hi, un dia
la casa va cremar-se: furiós era el vent.

No va quedar-hi ni una sola cambra.
Vaig viure en una barca, vora l'antic llindar.
Llunyana, anunciant una altra tardor d'ambre,
aviat, clara i plena, la Lluna brillarà.

Al jardí ja rebroten el ginebró, la ruda,
però encara no hi torna l'ocell esfereït.
Ben lluny els pensaments, hi sóc a mitjanit
i copsava els Nou Cels la mirada, perduda.
Ha estat ma juvenesa plena d'orgull, tossuda...
Quaranta anys, i alguns més, s'han esvaït.

DINASTIA TANG

(618-905)

CRISTALL DE ROCA

Uei Iing-iu (698-749)

Si amb un cristall de roca et vols mirar la Lluna,
veuràs aigua només.
D'aquesta pedra clara,
qui ens en feia present?

I a tu, qui t'ha donat aquestes llàgrimes?
Entre elles m'has mirat:
així no veuràs mai com em sentia
de trèmul i torbat

A...

Li Po (702-763)

QUAN era ací, la casa era florida;
ara que és lluny, només el llit desert.
Ai, cobrellit brodat! A la cambra, a l'eixida,
ja fa tres anys, s'escampa un perfum que no es perd.

L'aroma s'hi quedava, encara gerda,
però ella per sempre s'ha perdut.
La tardor arriba, trista; fulles el vent s'ha endut.
I, blanca, la rosada brilla a la molsa verda.

QUEIXA PRIMAVERAL

Li Po

MUNTAT en cavall blanc, amb la sella daurada,
se n'anà el meu marit cap al mar, a llevant.
Dormo entre el vent d'abril, sota seda brodada
i amb cortines lleugeres al voltant.

Per la finestra baixa, cap a la llum somorta
de la llàntia ha mirat la Lluna, fent camí.
Unes flors errabundes han traspasat la porta
i, veient-me tan sola, com s'han rigut de mi!

EL MAGRANER DE LA FINESTRA EST DE LA VEÏNA

Li Po

LA casa de la Dama de Lu té un magraner
dessota la finestra: tothom se'n meravella.
Cap branca de corall mai no tingué,
mirant-se en l'aigua verda, una claror tan bella.
El seu perfum escampa el vent lleuger
i els ocells més bonics hi van quan mor el dia.

La branca de llevant voldria ser
que, bressant-se, el vestit de seda acaricia.
Ni que ella no em collís, jo no m'enutjaré:
mirant la porta d'or, el meu cap alçaria.

TARDOR AL CAMP

Tu Fu (715-774)

NO tinc gaires estudis. Com que em dura
l'amor als boscos i al florit pujol,
amb gorra de gairell, voldré que em colri, pura,
passant entre bambús, la llum del Sol.

I colliré les pinyes que l'oreig ha fet caure,
i a l'hivern duré ruscós al recés
on, dispersa, l'herbeta roja i saura
escampa una dolçor que dura sempre més.

ALIGA PINTADA

Tu Fu

DE la seda ben blanca surten el vent, el gebre.
Mireu pintada l'àliga traçudament: el coll
dreçat, ella medita com caçarà una llebre,
i mira amb l'ull d'un bàrbar vingut de l'aiguamoll.

Aquests anells de seda i daurats semblaria
que els toqueu. I entrariéu sota aquest sostre blanc.
Oh prodigi, si l'àliga un ocell descobria
i a l'herbei fos un dard de plomes i de sang!

LA PLUJA NOCTURNA

Tu Fu

LA bona pluja sap quan és bonic
que vingui. Ve a l'abril per la llavor amagada;
la fosca tria i un ventet amic,
i en silenci la terra deixa tota amarada.

Són negres sobre el camp els núvols en repòs.
L'única llum al riu, en una barca, brilla.
Demà veurem que tot, roig i humit, s'esparpilla
i Txengtú somriurà, ben coberta de flors.

CANT DE TXUN-KÜ

(fragment)

Li Ho (791-817)

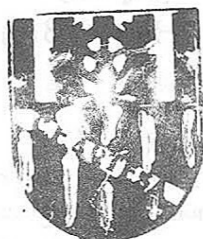
FORT és el cant del riu.
Als vessants de l'autumne llu l'espiga.
Imita un cant de noia l'oriol fugitiu,
és blanca la cascada com una seda antiga,
i l'escuma brillava d'ulls rient.
Els cingles, amb cent coves, semblen a punt de caure.
Hi ha bambús espessos on la roca ja es daura;
vora la font, l'ocell esvelt gemega al vent.

*

L'heura freda entrelliga, vermelles, les frontisses:
als cortinatges amb dragons pintats
els mals esperits tenen cambres amagadisses.
Pels verds finestrons passen saules agosarats.
Usaren ducs d'antany aquests llençols de delicada flaire.
Pols de les qui cantaven jeu en trespols corcats;
deixà la dansarina els faldellins plegats,
com un núvol lleuger que se'n du l'aire.

(*) tots aquests poemes pertanyen al llibre COM UN NÚVOL LLEUGER. Editorial Proa (Els Llibres de l'Ossa Menor) Barcelona 1967.

CRISI AL

C. F. ARTESA DE LLEIDA

amb data de 12 d'Abril, el C. F. Artesa, publicava una circular per a assementar als seus socis que la Junta que regeix el Club ja havia complert el període de dos anys pel qual fou elegida, i per aquest motiu es convocaven eleccions per el dia 26 de Maig.

Com sigui que en aquesta data no es va presentar cap candidat i els membres de la Junta sortint no volien tornar a fer-se càrrec del club de futbol es va acordar (tal com marquen els Estatuts) convocar una altra reunió pel 2 de Juny (una setmana després de la primera convocatòria).

Tampoc, en aquesta nova reunió, no es va presentar cap candidat, i per aquesta causa la Junta sortint (segons preveuen els Estatuts del Club de Futbol Artesa de Lleida) posa el club a disposició de l'Ajuntament, el qual haurà de fer-se càrrec; cercant gent que pugui portar-lo endavant, o prendre la decisió de disoldre'l.

A hores d'ara encara no s'havia pres cap determinació. Esperem poder parnar-ne més endavant tot confiant que aquesta petita crisi s'hurà superat.

HISTÒRIA D'UNA AFECCIÓ (5)

"De què serveix callar si ningú no se n'assabenta ?" deia el filòsof, i raó que tenia, a fe de món! Aquest humil corresponsal, fidel seguidor d'aquest genial pensador, torna a la tasca i com el llanero S. "cabalga de nuevo junto a tí.

Reprenent doncs les cròniques encara que amb cert retard; mil perdons als milers de seguidors d'aquestes lletres.

3-III-85.- C.H. ARTESA DE LLEIDA 18 - C.H. ALFARRAS 21

De sorprenent podem qualificar el joc desembolupat pels de casa en un partit que a "priori" i a "posteriori" no deixà cap punt per als locals. Sorprenent perquè gaudirem d'un joc molt vistós i amb molta garra en atac; feia bo de veure aquells músculs en tenció fins al màxim, aquella potència en el llançament de pilota, aquella visió de la jugada.

Llastimosament en defensa, els del poble deixaren als visitants fer el "pasacalles" de costum. Només heu de fixarvos que el N° 6 visitant féu ell solet 14 gols. Ni que això fos Basquet!!!

24-III-85 - C.H. ALFARRAS 23 - C.H. ARTESA DE LLEIDA 14

La inferioritat de forces (només eren 6, els d'Artesa) no féu retrocedir en cap moment els nostres companys, sinó que encara els encoratjà més i més. Tant és així que en un moment de la batalla, el nostre pavelló onejava sobre el seu

campament (al minut 10 el resultat era 3-3).

Malauradament cap al migdia (2ª part), l'enemic reem-
prengué amb més força el seu atac i ja només restaven les
accions heroiques (el Nº 4 de l'Artesa marcà el seu seté gol
i es lesionava) per a fer front al contrari. Quan el Sol era
dalt de tot del cel, tot ja era acabat. Sobre el camp resta-
va la derrota però també l'honor intacte".

"Cròniques de guerra"

Roger de Camllablanca (S. XIV)

31-III-85 - C.H. ARTESA DE LLEIDA 17 - C.H. SEROS 25

Fa una mica de llàstima començar una crònica i veure
sempre una inferioritat numèrica en els números cardinals
corresponent als de casa. i dic que fa pena, perquè dir que
ja fa pudor, potser seria massa fort.

Partit molt didàctic el jugat entre ambdós contendents
perquè es crearen jugades molt clares de gol i se'n desapro-
fitaren moltes, especialment per part dels de casa. La idea
de fer el gallet ja la tenen aquells xicots, però no es que
s'equivoquin sinó que la sort no els va mai de cara; sempre
de cara els venen les fustes de la porteria però mai la xar-
xa. Hagneren de fer 6 posters o barres (allò que la pilota
no entra però quasi) per a entendre allò del gust del gol.
Llàstima que fan massa tard.

7-IV-85 - C.H. ARTESA DE LLEIDA 8 - C.H. ALCARRAS 22

No us ha passat mai, apreciats seguidors, que fent una
feina difícil o delicada que exigeix tota la vostra atenció,
de cop i volta us veieu incapaços de fer-la. Ho intenteu mil
cops i mil cops heu de tornar a començar. Es com si totes
les fades i mags de l'univers estessin en contra vostra. I és

que els déus i les bestioles no són propicis, no hi ha res a fer. Exactament li passà a l'Artesa en aquest partit. Provaren i repetiren la prova del gol en tot el partit i ja veieu el resultat. I és que quan els déus no són propicis...

ooooooooo

I aquí s'acaben les cròniques oficials de la temporada, resten ara per a cadascun de vosaltres les cròniques oficioses i a la fi les xafarderies, cosa molt natural i que tots els clubs i afeccions importants en disposen.

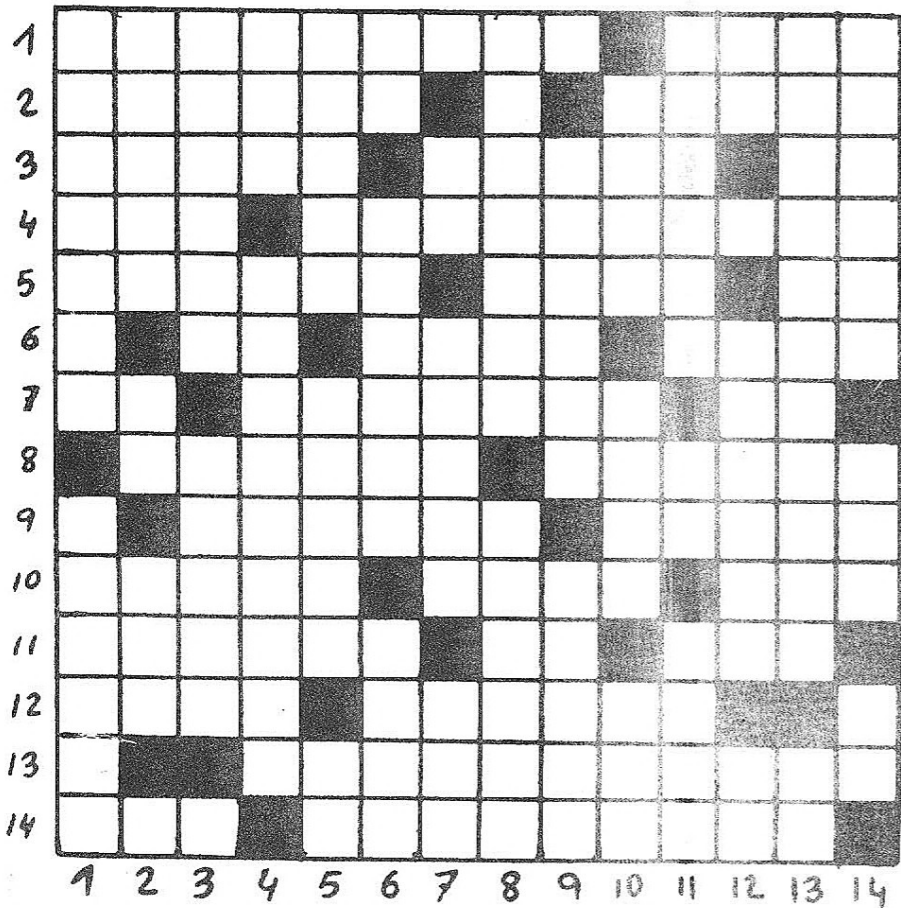
Resta també per més endavant una reflexió o un comentari més seriós d'aquest fenomen de l'handbol a Artesa.

Finalment com a darrera crònica cal dir que la Federació corresponent, ha concedit al C.H. Artesa el trofeu a l'Esportivitat. Això ja fa riure, perquè tothom pensa: "mira te'ls pobrissons, a la fi per a consolar-los els donen una copa". En part crec que és sert aquest pensament, però hi hagi copa o no, l'esportivitat crec que ha estat la nota dominant de l'equip de casa. Com a corresponsal he descobert en aquest C.H. Artesa una altra forma (si és que es pot parlar de formes) de fer esport. Ens han demostrat que per a passar-s'ho bé no cal anar a guanyar.

L'ex-corresponsal amb dedicació exclusiva

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS:

1-Peça rectangular de lli, cotó, etc. que serveix per eixugar-se la cara, les mans. Pesseta. 2- Prec, súplica. Cinquanta. Espai de temps petit. 3- Soroll confús. tros de corda per a menar les bèsties. Nom de consonant. 4- Que ha menjat o begut en gran quantitat. Comarca catalana. 5- Pertanyent a l'ogiva, estil arquitectònic. Pt. òrgan de la visió. Déu egipci. 6- Nota musical. Nom de dona. Al revés, peça de roba

llarga o folgada. 7- Campió. També alemanya. Prefix que denota negació. 8- Posar a disposició d'algú. Al revés, inflor excessiva del prepusi per inflamació. 9- Escometre l'enemic. Receptacle normalment de cartó amb una tapa destinada a guardar diferents objectes. 10- Nedar, sostenir-se sobre un líquit. Llenguatge dels gitanos. Organització Mundial de la Salut. 11- Recipient d'espert per a tragar terra, palla etc. que va entravessat sobre la bèstia de càrrega. Consonants. Aire que s'escapa dels pulmons en l'expiració. 12- Al revés, mineral cristal·lí. Pl. cuc intestinal. 13- Que amonesta. 14- Riu català. Parlar, xerrar.

VERTICALS

1- Capital del Baix Ebre. Forma del verb ésser. 2-vent suau. Sensació produïda en l'orella. Al revés, peça cúbica que porta una numeració de l'u al sis. 3- Ésser imaginari que xucla la sang dels qui dormen. Farinetes. 4- Al revés, ànec. Dit de la persona que s'alimenta només de vegetals. 5- Al revés, un dels mesos. Tresor públic. Pronom personal. 6- Article. Rei visigot. Inaccentuat. 7- Consonant repetida. Al revés, color roig fort. Tres cinquenes parts d'Enric. 8-Llac petit. Al revés, netejar amb aigua i sabó. 9- Nom d'home. Plana, rasa. 10- Martell gros. Municipi de la Ribera d'Ebre. Una barreja de Teo. 11- Pelut, femení. Vocals. Al revés, agència espacial americana. 12- Preposició. Fulla de cep. Repetit. Cadascun dels elements coneguts. 13- Secta de Luter. Metall preciós. 14- Al revés, lloc destinat al recer d'un burot, guardagulles etc.. Forma del verb fer. Acabament d'infinitiu.

LA SOLUCIO la trobareu a la pàgina següent.

MOIS ENCREUATS

HORIZONTALS:

- 1- TOBALLOLA. PELA. ORACIO. L. MINUT. 3- REMOR. RAMAL. TR.
4- TIP BARCELONES. NGIVAL. ULL. RA. 6- S. RG. AINA. APAC
7- AL HERMANA. AN. 8- OFERIR. ISOMIF. 9- E. ATACAR. CAPSA.
10- MAP. CALÓ. OMS. 11- SARRIA. TL. ALE. 12- EDOI. TENIES.
13- AMONESTADOR. 14- TER. ENRAONAR.

VERTICALS:

- 1- TORTOSA. ESSENT. 2- OREIG. SO. VAD. E. 3- VAMPIR. FARRO. R.
4- AC. VEGETARIA. 5- LIRBA. ERARI. ME. 6- LQ. ALARIC. ATON.
7- ENR. 8- LLACUNA. RATNER. 9- A. MELANI. LLI-
SA. 10- ASOC. ETO. 11- PILOSA. OP. ASAN. 12- EN. N.
13- TERANISME. OR. 14- ATESAC. FAS. AR.

(SERVICIO DE LA SETMANA CULTURAL)

L'Església és el Poble de Déu.
L'Església és Déu !!
I el poble que se'n vagi a
fer la mà.

